Sigurd Odland

Fortolkning av Johannes' tredje brev

For troende og tenkende bibellesere (1927)

Oversatt til norsk
Gamle stier · gamlestier.no

Sigurd Odland: *Fortolkning av Johannes' tredje brev* (For troende og tenkende bibellesere (1927)).
Tekstene er frie fordi forfatterne døde for mer enn 70 år siden. Oversettelsene er eget arbeid.
Bibelsitatene er fra Norsk Bibel 88/07.
Boka kan leses, skrives ut og deles fritt. Den nyeste utgaven finnes alltid på gamlestier.no.
Utgave 25. november 2026.

Innhold

Innledning til Johannes' tredje brev 1
Innledning til Johannes' tredje brev 1
Overskrift og inngang (v. 1–4) 2
Overskrift og inngang (v. 1–4) 2
Formaning til Gajus om å fortsette med å støtte brødrene som reiser omkring (v. 5–8) 3
Formaning til Gajus om å fortsette med å støtte brødrene som reiser omkring (v. 5–8) 3
Diotrefes og Demetrius (v. 9–12) 5
Diotrefes og Demetrius (v. 9–12) 5
Brevets slutning (v. 13–15) 7
Brevets slutning (v. 13–15) 7
Om Sigurd Odland 8

Innledning til Johannes' tredje brev

Innledning til Johannes' tredje brev

At dette brevet stammer fra samme hånd som 2 Joh, går utvilsomt fram av den iøynefallende likheten mellom de to brevene på flere punkter (jf. v. 1 med 2 Joh 1, v. 3 med 2 Joh 4, v. 5 med 2 Joh 8, og særlig v. 13 f. med 2 Joh 12). Er det, som vi har sett, apostelen Johannes som kaller seg «presbyteren» i 2 Joh 1, må den samme betegnelsen i brevet vårt altså forstås på samme måte.

Om Gajus, som brevet vårt er rettet til, vet vi ikke mer enn det brevet selv lar oss slutte. Gajus var et svært vanlig navn i den gresk-romerske verden. I Det nye testamente omtales ytterligere tre eller fire personer med dette navnet (Apg 19,29; 20,4; Rom 16,23, der det kanskje er tale om den samme som i 1 Kor 1,14). Men at vår Gajus skulle være en av disse, kan ikke påvises og er i seg selv lite sannsynlig.

Derimot er det svært sannsynlig at han har hørt til den lilleasiatiske menigheten som 2 Joh er rettet til, og at begge disse brevene er skrevet på samme sted og til samme tid. Særlig den likheten mellom brevene som er omtalt ovenfor, taler for at de er skrevet samtidig. Når apostelen i brevet vårt (v. 9a) sier at han har skrevet et kort brev til Gajus' menighet, menes det derfor sikkert nettopp 2 Joh.

Om det egentlige formålet med brevet får vi vite av v. 5 ff.: Noen omvandrende kristne misjonærer hadde nylig vært i Gajus' menighet og siden fortalt apostelen om den gjestfrie mottakelsen de hadde fått hos Gajus.

Men de hadde også klaget over andre lemmer av menigheten, og særlig over en viss Diotrefes. Han hadde åpenbart et embete i menigheten og gjorde i overmodig tone krav på den egentlige ledelsen. Trass i apostelens anbefaling av misjonærene hadde han nektet dem gjestfrihet, og han hadde i det hele vist forakt for apostelens autoritet.

Nå skal disse misjonærene igjen dra til den samme menigheten og reise videre derfra. Derfor anbefaler apostelen dem til Gajus og oppmuntrer ham til fortsatt å støtte dem. Samtidig uttaler han seg nærmere om sitt forhold til Diotrefes og gir dessuten en annen mann i menigheten, en viss Demetrius, det beste skussmål for ekte kristen holdning. For de øvrige forholdene i Gajus' menighet og for inndelingen av brevet vårt viser vi ellers bare til fortolkningen nedenfor.

Overskrift og inngang (v. 1–4)

Overskrift og inngang (v. 1–4)

«[1]Den eldste – til Gajus, min kjære, som jeg elsker i sannhet. [2]Du kjære! Jeg ønsker at du i alle ting må ha det godt og være ved god helse, likesom din sjel har det godt. [3]For jeg ble meget glad da det kom noen brødre og vitnet om din sannhet, slik som du vandrer i sannhet. [4]Større glede har jeg ikke enn dette at jeg hører mine barn vandrer i sannheten.»

V. 1–3. I de to første versene forsikrer apostelen Gajus gjentatte ganger om sin kjærlighet til ham, og i v. 2 ønsker han at det må gå ham like godt legemlig som det går ham åndelig. Dette gir inntrykk av at noen må ha baktalt ham hos apostelen. Det blir stadfestet ved at apostelen i v. 3, som begrunnelse for den siste setningen i v. 2, framhever den store gleden som fylte ham da det kom noen brødre fra Gajus' menighet og vitnet om «din sannhet», det vil si sannheten om ham.

Dette blir uttrykkelig forklart nærmere: Vitnesbyrdet de avla om ham, svarte helt til den måten han «i sannhet» (det vil si virkelig) vandrer på («slik som du virkelig vandrer»). I v. 3 sies det ennå ikke noe om hva slags livsførsel Gajus hadde, men det kan sluttes indirekte av det som sies i v. 4.

V. 4. Her sier apostelen at han ikke kjenner noen større glede enn den å høre at hans «barn», det vil si alle kristne som hører til menighetene under hans faderlige ledelse, «vandrer i sannheten». Det vil si at de lever i den guddommelige sannheten som er åpenbart i Kristus, og lar seg lede og bestemme av den i tro og vandel.

Formaning til Gajus om å fortsette med å støtte brødrene som reiser omkring (v. 5–8)

Formaning til Gajus om å fortsette med å støtte brødrene som reiser omkring (v. 5–8)

«[5]Du kjære! Du gjør en trofast gjerning med det du gjør mot brødrene, enda de er fremmede. [6]De har vitnet for menigheten om din kjærlighet. Du gjør vel med å hjelpe dem på vei, slik det er verdig for Gud. [7]For det var for hans navns skyld at de dro av sted, og de tar ikke imot noen hjelp fra hedningene. [8]Derfor skylder vi å ta oss av slike, så vi kan bli medarbeidere for sannheten.»

V. 5–8. Ut fra uttrykksmåten i grunnteksten kan en forstå at apostelen i v. 5 feller en dom over den handlemåten han venter av Gajus, men først i v. 6b sier hva slags handlemåte det er.

Dommen hans er at det Gajus vil gjøre mot brødrene – åpenbart de omvandrende misjonærene, som Gajus forutsettes å ville gjøre godt mot – er «en trofast gjerning», det vil si en gjerning som svarer til det løftet han tidligere har gitt i handling: den kjærligheten han etter v. 6a allerede hadde vist dem.

Og det er så mye mer rosverdig å handle slik apostelen venter av Gajus, fordi brødrene det gjelder, er «fremmede», det vil si ikke hører til Gajus' menighet. Etter alt å dømme var det også disse brødrene som skulle bringe dette brevet til Gajus som et anbefalingsbrev.

I v. 6a får vi høre hva apostelens forventning om Gajus' opptreden bygger på: Misjonærene hadde en gang vært i Gajus' menighet og har senere, i en offentlig menighetsforsamling på det stedet der apostelen oppholdt seg, fortalt om kjærligheten han viste dem.

Så sier v. 6 direkte hva apostelen venter av Gajus: at han, når misjonærene igjen kommer til hans menighet, skal «hjelpe dem på vei». Det vil si å utstyre dem med det de trenger for den videre reisen, og trolig også følge dem et stykke på vei, slik det var sed og skikk den gangen (jf. min fortolkning av Rom 15,24, der grunnteksten har det samme uttrykket i passiv form, mens bibeloversettelsen vår gjengir det med «få følge av»).

Bare en slik hjelp er verdig for den Gud de arbeider i tjeneste for. De (v. 7a) har jo nettopp dratt av sted «for hans navns skyld», det vil si for å forherlige hans

navn ved forkynnelsen sin. Dessuten (v. 7b) tar de (i samsvar med Paulus' skikk; jf. min fortolkning av 1 Kor 9,4–18) ikke imot noe fra hedningene som de virker blant, og desto mer trenger de å bli støttet av de troende.

Men nettopp derfor er også de troende («vi», det vil si vi kristne) forpliktet til å ta oss av slike brødre, for bare på den måten kan vi bli deres «medarbeidere» i sannhetens tjeneste.

Diotrefes og Demetrius (v. 9–12)

Diotrefes og Demetrius (v. 9–12)

«[9]Jeg har skrevet noe til menigheten. Men Diotrefes, som gjerne vil være den
fremste blant dem, tar ikke imot oss. [10]Derfor vil jeg minne om de gjerningene
han gjør, når jeg kommer. Han baktaler oss med onde ord. Og han nøyer seg
ikke med det: Selv tar han ikke imot brødrene, og dem som vil gjøre det,
hindrer han i det og støter dem ut av menigheten. [11]Du kjære! Ta ikke etter det
onde, men det gode! Den som gjør det gode, er av Gud. Den som gjør det onde,
har ikke sett Gud. [12]Demetrius har godt vitnesbyrd av alle, ja, av sannheten
selv. Også vi gir ham godt vitnesbyrd, og du vet at vårt vitnesbyrd er sant.»

V. 9–10. Som allerede nevnt i innledningen til brevet vårt er brevet til Gajus' menighet, som apostelen omtaler her i v. 9a, sikkert 2 Joh. Det inneholdt i hovedsak en advarsel mot de antikristelige vranglærerne. Når apostelen så (i v. 9b) fortsetter: «Men Diotrefes, som gjerne vil være den fremste blant dem, tar ikke imot oss», kan det neppe være tvil om at han dermed vil begrunne hvorfor han ikke hadde kunnet sende dette brevet offisielt til de eldstes råd.

Diotrefes hadde åpenbart allerede inntatt en presbyters stilling, men i herskesyke tragtet han etter å få hele ledelsen av menighetslemmene i sin hånd. Han er en avgjort motstander av apostelen og vil ikke ha noe å gjøre med ham og med det som kommer fra ham, enten det nå er sendebud, brev eller noe annet. Derfor ville han ha satt alt inn på å hindre at brevet ble lest opp for menigheten.

Denne mannen synes ikke å ha vært hengiven til den apostoliske forkynnelsen av sannheten, men har sympatisert med de antikristelige vranglærerne eller i alle fall vist utilbørlig toleranse mot dem.

Men når apostelen igjen besøker menigheten (jf. 2 Joh 12), vil han (v. 10) minne den om «de gjerningene han gjør»: Diotrefes baktaler ikke bare apostelen med all slags ondsinnet sladder, men nekter også selv å vise misjonærene gjestfrihet og forbyr til og med de menighetslemmene som kunne være villige til det, å gjøre det – ja, han ekskommuniserer dem hvis de ikke retter seg etter hans vilje.

I denne herskesyke og kjærlighetsløse framferden til Diotrefes må vi vel også se grunnen til at apostelen denne gangen anbefaler misjonærene til privatmannen Gajus og ikke – som ellers hadde vært det naturlige – til menigheten gjennom de eldstes råd.

V. 11–12. I v. 11 utleder apostelen en alminnelig formaning av det han hadde sagt om Diotrefes i v. 10. Den viser at han ønsker å holde Gajus unna Diotrefes' onde innflytelse, men tjener likevel åpenbart først og fremst som overgang til anbefalingen av Demetrius i v. 12. Til uttrykkene «gjøre det gode» og «gjøre det onde» jf. min fortolkning av 1 Pet 2,14.15.20, og til uttrykket «har ikke sett Gud» jf. min fortolkning av 1 Joh 3,6.

Hvem Demetrius var, er helt ukjent for oss. Ut fra sammenhengen ligger det likevel nær å anta med B. Weiss at han var en av presbyterne i Gajus' menighet – en som i motsetning til Diotrefes sto på apostelens side, og som de reisende brødrene skulle overlevere menighetsbrevet til.

Den varme anbefalingen apostelen gir ham i v. 12, viser i alle fall at Gajus hadde stått noe mistroisk overfor ham og ikke vært riktig orientert om hans kristne holdning. Det kan ha kommet av at Demetrius ennå ikke hadde villet bryte helt med Diotrefes og tilhengerne hans. Apostelen har da villet anbefale ham til Gajus som en han fullt ut kunne stole på, og som han burde søke å komme i nærmere forhold til.

Med «alle» menes da trolig alle i Gajus' menighet som hadde besøkt apostelen. At han har godt vitnesbyrd «av sannheten selv», vil si at han egentlig ikke trenger noe vitnesbyrd fra mennesker, fordi den åpenbarte guddommelige sannheten selv vitner til beste for ham ut fra hans person og hans forhold: Sannhetens makt over ham speiler seg i hele hans karakter og framferd. Dette vitnesbyrdet bekrefter apostelen ved å erklære at også han selv og alle i hans omgivelser som kjenner Demetrius («vi»), gir ham godt vitnesbyrd, og at Gajus jo selv vet at det vitnesbyrdet er sant og pålitelig.

Brevets slutning (v. 13–15)

Brevets slutning (v. 13–15)

«[13]Jeg kunne ha mye å skrive til deg, men jeg vil ikke skrive det til deg med
penn og blekk. [14]Men jeg håper at jeg snart skal få se deg, og da skal vi tale
sammen muntlig. [15]Fred være med deg! Vennene hilser deg. Hils vennene,
hver enkelt av dem ved navn.»

V. 13–14 svarer i alt vesentlig, både i tanker og uttrykk, til 2 Joh 12, bare at det her i stedet for «med papir og blekk» heter «med penn og blekk» (der «penn» egentlig er «skriverør»).

V. 15. Velsignelsesønsket (v. 15a) lyder her helt som i 1 Pet 5,14 («Fred være med deg!»). Til slutt (v. 15b) hilser apostelen ikke, som i 2 Joh, Gajus' menighet fra den menigheten der han selv oppholdt seg. Han hilser Gajus personlig fra «vennene» (det vil si brødre som sto ham personlig nær) og ber ham likeledes overbringe hans hilsen til «vennene» (det vil si dem i menigheten som sto apostelen personlig nær). Det svarer jo helt til at brevet vårt er et privat brev.

Hvem disse vennene av apostelen var, visste Gajus selvsagt godt. Derfor kan apostelen la være å nevne dem alle ved navn og likevel be Gajus hilse dem «ved navn», det vil si hver enkelt særskilt, som om han uttrykkelig hadde nevnt hver av dem.

Om Sigurd Odland

1857–1937

Sigurd Odland (1857–1937) ble født 5. desember 1857 i Bergen i en haugiansk slekt. Han tok teologisk embetseksamen i 1879 og studerte deretter ved flere tyske universiteter. I 1894 ble han professor i Det nye testamente ved universitetet i Kristiania. Han hørte til de første i Norge som brukte den historiske og språklige metoden i bibelforskningen, men han gjorde det med et fast og konservativt syn på Skriften. Etter hvert fikk utleggelsen hans et tydeligere luthersk-bekjennelsestro preg.

I 1906 gikk han av som professor i protest mot at den liberale teologen Johannes Ording ble ansatt som lærer for de vordende prestene, fordi Ording var uklar om nattverden og Kristi guddom. Året etter var han med på å grunnlegge Menighetsfakultetet, der han underviste i Det nye testamente til 1916. Fra 1892 til 1911 var han formann i Indremisjonsselskapet etter Gisle Johnson, og senere underviste han ved Misjonssambandets skole. Han var lavkirkelig og stod lekfolkets arbeid nær.

I sine siste år skrev han folkelige kommentarer til de fleste av Det nye testamentes skrifter, «for troende og tenkende bibellesere». Kommentaren til Johannesevangeliet kom i to bind i 1933–34, skrevet etter at helsen hans var blitt bedre i høy alder. Han døde i Oslo 30. april 1937.